

СУЧАСНИЙ СТАН ДІЯЛЬНОСТІ ЛОМБАРДІВ В УКРАЇНІ

Ломбарди виникли давно і є одними з найстаріших закладів, що розвивалися разом із банками і банківською системою. Батьківщиною ломбарду вважають Ломбардію -область Північної Італії, де в XIII ст. виникли банківські контори, що видавали позики під заставу. А вже в XV ст. ломбарди з'являються практично в усіх містах Італії та надають позики під заставу особистих речей. Перший ломбард в Україні з'явився в кінці XVIII століття і видавав позики під золоті та срібні речі.

За статистичними даними, послугою ломбарду щороку користується більше п'яти мільйонів людей у всьому світі. Даний вид діяльності власникам ломбардів приносить досить серйозний фінансовий дохід, а населенню – задоволення потреби в коштах швидко та без складної процедури оформлення кредиту. Ломбард визнано бізнесом із доволі високим рівнем рентабельності- 30-40%. Інвестиції в даний бізнес окупуються, як правило, за два-чотири роки. Ризик неповернення кредитних коштів зведений до мінімуму, адже гроші видаються тільки під заставу і на суму від 50 до 90 % її оціночної вартості.

Згідно з проектом Законом України «Про ломбарди і ломбардну діяльність», ломбард - це небанківська кредитно-фінансова установа, виключним видом діяльності якої є надання на власний ризик фінансових кредитів фізичним особам за рахунок власних або залучених коштів, під заставу майна на визначений термін і під відсоток, зберігання речей і надання супутніх послуг, пов'язаних з діяльністю ломбарду. У процесі своєї діяльності ломбарди можуть надавати фінансові та супутні послуги в процесі здійснення фінансового кредитування. Крім того, ломбарди також можуть надавати супутні не фінансові послуги, до яких належить скупка дорогоцінних металів, виробів з них, дорогоцінного каміння, зберігання цінностей тощо. Ломбардам забороняється будь-яка інша господарська діяльність.

Станом на 30.09.2016 р. до Державного реєстру фінансових установ внесено інформацію про 467 ломбардів, 100 банків (без врахування неплатоспроможних банків, з них 25 – банки з іноземним капіталом), 374 страхові установи. Це свідчить, що ломбарди зайняли значний сегмент фінансового ринку. Кількість ломбардів у 2016 р.на 12 установ (або на 2,5%) менша порівняно з відповідною датою 2015 р. (станом на 30.09.2015 – 479 ломбардів). Експертами визначені основні ломбардні товариства України - «Скарбниця», «Альянс», «Універсальний», «Благо», «Алдан» і «Україна».

За вказаний період 2016 р. сума наданих фінансових кредитів зросла на 25,9%, порівняно з 2015 роком і складає 12275,7 млн. грн. Такі показники, як сума наданих фінансових кредитів під заставу та сума погашених фінансових кредитів, збільшилися на 25,9% та 27,7% відповідно, а кількість наданих фінансових кредитів під заставу збільшилися на 4,0%. Показник кількості договорів, погашених за рахунок майна, наданого в заставу зменшився на 9,1%. Середньозважена річна процентна ставка за фінансовими кредитами ломбардів за 9 місяців 2016 року становить 189,2% (9 місяців 2015 року – 187,8%). Показником, що характеризує ринок послуг ломбардів, є показники фінансового забезпечення, статутний капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток, активи по балансу, залучені кошти на безоплатній основі. За статистичними даними, обсяг активів ломбардів виріс на 43,5 % (980,5 млн. грн.) порівняно з аналогічним періодом минулого року та станом на 30.09.2016 становить 3 234,6 млн. грн. Власний капітал ломбардів становить 1 405,5 млн. грн., що на 17,9 % (213,5 млн. грн.) більше, ніж станом на 30.09.2015. Станом на 30.09.2016 нерозподілений прибуток становить 461,7 млн. грн., порівняно з відповідним періодом 9 місяців 2015 року він збільшився на 27,6 % (100,0 млн. грн.).

Обсяг дебіторської заборгованості станом на 30.09.2016 збільшився на 44,9% (до 2 627,6 млн. грн.) порівняно з відповідною датою попереднього року. Станом на 30.09.2016 резервний капітал та статутний капітал зросли на 86,8 % та 28,7 % порівняно з аналогічною датою 9 місяців 2015 року та відповідно становлять 43,7 та 1 173,8 млн. грн. За 9 місяців 2016 року структура наданих фінансових кредитів у цілому не змінилася. Водночас, при загальному збільшенні обсягів кредитування (25,9%) дещо змінилась питома вага фінансових кредитів, виданих під виробу з дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння (з 85,9 % до 82,1 %), побутової техніки (з 13,7 % до 17,6 %) та автомобілів (з 0,2 % до 0,1 %).

Ломбарди обирають для застави найбільш ліквідне майно. В обсязі наданих фінансових кредитів за видами застави найбільшу питому вагу займають фінансові кредити під заставу виробів із дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння – 82,1 % (10 084,5 млн. грн.). Порівняно з 30.09.2015 даний показник зменшився на 3,8 % від загального обсягу виданих кредитів.

Фінансові кредити видані під заставу побутової техніки за 9 місяців 2016 року збільшилися на 60,9% (816,4 млн. грн.) порівняно з відповідним періодом 9 місяців 2015 року. Обсяг фінансових кредитів під заставу автомобілів зменшився на 64,3% (11,9 млн. грн.), а обсяг фінансових кредитів під заставу нерухомості продемонстрував збільшення на 300 % (4,8 млн. грн.).

Нині в Україні, ломбарди є одним із найбільш консервативних і стабільних фінансових інститутів для фізичних осіб – вони орієнтовані на видачу дрібних та короткострокових кредитів. Ломбарди надають фінансові кредити під заставу, середній розмір яких за 9 місяців 2016 року становить 1 384,7 грн.

На фоні зростання обсягу виданих кредитів за 9 місяців 2016 року на 25,9 % середній розмір кредиту демонструє збільшення на 21,1 %.

Статистичні дані свідчать про зменшення загальних обсягів залучених коштів на 10,3% (на 20,9 млн. грн.) порівняно з відповідним періодом минулого року (до 182,0 млн. грн.).

У господарській діяльності ломбардів зменшується питома вага залучених кредитів від банків на 3,8 в.п. (до 70,2 млн. грн.). Обсяг залучених коштів від юридичних осіб (крім банків) порівняно з відповідним періодом минулого року збільшився на 2,4 в.п. (до 97,5 млн. грн.). Питома вага залучених коштів від фізичних осіб продемонструвала ріст на 1,4 в.п. (до 14,2 млн. грн.).

У Житомирській області зареєстровано всього 3 ломбарди. Один з них зареєстрований у м.Житомир, другий у м.Коростень, а третій - у м.Радомишль. По місту Житомир налічується 26 відділень ломбардів.

Діяльність успішних ломбардів полягає в постійному моніторингу ринку — щодо залучення клієнтів менеджер повинен знати, які відсоткові ставки встановлюють розташовані поблизу конкуренти. Свою роль грають навіть невеликі коливання цього показника. Звісно, є установи, що потенційно можуть не зважати на політику конкурентів, будучи впевнені у постійному потоці клієнтів. Йдеться, наприклад, про ломбарди при казино.

«Життя в борг» стала невід'ємною частиною сучасної цивілізації. Не виняток і наша дійсність. Статистика підкреслює значний вплив ломбардів на державну економіку й те, що чимала більшість населення вже не може обходитися без послуг ломбардного кредитування .

Один із головних негараздів у нинішніх умовах - забезпечення стабільного функціонування грошової системи, складовою якої є грошово-кредитна політика. Нині ситуація у кредитній сфері країни визначається двома чинниками. По-перше, кризовими процесами економіки, по-друге, недостатньою отработаністю самих кредитних відносин, котрі переживають новий етап свого функціонування для ринкового середовища. Для цих закладів характерна подвійна підпорядкованість: з одного боку, будучи пов'язані з здійсненням кредитно-розрахункових операцій, змушені керуватися відповідними вимогами за НБУ; з іншого боку, спеціалізуючись на будь-яких фінансових, страхових, інвестиційних чи інших операціях, він потрапляє під регулюючі дії відповідних відомств.

Сучасний ломбардний ринок не може повністю конкурувати з банками, але вони є ефективним посередником на ринку кредитування фізичних осіб. Звісно ж прийняття Закону України «Про ломбарди та ломбардну діяльність» дозволить створити ефективну державну систему регулювання ломбардної діяльності в Україні, необхідні правові механізми реалізації ломбардами своїх функцій та забезпечить захист споживачів ломбардних послуг. Аде, останнє слухання цього Закону було у 2009 році і найближчим часом ніякі зміни до нього вноситися не плануються. За останній рік відзначається посилення конкуренції на ломбардному ринку. Це призведе до перегляду відсоткових ставок за кредитами або пошуку нових, ще не використовуваних предметів застави. Незважаючи на появу нових гравців, на ринку, продовжується висока концентрація бізнесу порівняно з банківським та ринком кредитних спілок. На першу сотню ломбардів за обсягами кредитування припадає 96,2% загального обсягу виданих кредитів.

Слід зазначити, що ломбард є дуже складною системою, що поєднує в собі елементи діяльності організації побутового обслуговування, фінансової (кредитної) організації, складу і «торгівлі» (мають на увазі реалізація ломбардами не викупленого майна). З іншого боку, ломбард - підприємство, яка скоює операції з дорогоцінними металами і коштовним камінням, які належать громадянам. Комплексний характер діяльності кредитного установи робить управління ним дуже непростою роботою. Також, як показує статистика, 20 % ломбардів займають 80 % ринку, але слід зауважити, що така статистика не відображає реальну картину стану послуг ломбардів. Якщо, зайти на офіційний сайт ломбардної діяльності, то можна побачити, що останні дані про кількість наданих кредитів були наведені за 2011 рік. Законодавство України не вимагає з власників перевірки на право власності на заставне майно, що у свою чергу призводить до не зовсім законної діяльності ломбардів.

Ломбарди можуть стати конкурентами банків на ринку фінансового послуг, оскільки ломбардна діяльність є досить розгалуженою, але досі не врегульованою на фінансовому ринку України.